

Desátá Mezinárodní olympiáda v lingvistice

Lublaň (Slovinsko), 30. července – 3. srpna 2012 r.

Řešení úloh soutěže jednotlivců

Úloha č. 1. Slovosled je **OSV** (O: předmět, S: podmět, V: sloveso), **NA** (N: podstatné jméno, A: přídavné jméno).

A → V ('dělat A'): **A-man**.

V → A:

V	'který je vždy Vn'	'který vždy V N'
-n	-l-muḡa	N-...-l-ḡay-muḡa
-ḡu	-y-muḡa	N-...-nay-muḡa

Každému podstatnému jménu předchází člen:

O	S	
balan	baḡgun	ženy, nebezpečná zvířata a předměty
bayi	baḡgul	muži, zvířata
bala	baḡgu	všechny ostatní věci

Předmět a jeho přívlasky mají koncovku

- **-ḡu**, pokud slovo končí na samohlásku a obsahuje dvě slabiky;
- **-gu**, pokud slovo končí na samohlásku a obsahuje více než dvě slabiky;
- **-Du**, pokud slovo končí na souhlásku; **D** je ploziva, vytvářená na stejném místě v ústech jako poslední zvuk slova.

(a) Luční koník není ani žena, ani nebezpečné zvíře, ale má stejný člen, tak to musí být „stará žena“ z mýtu. Lingvista si myslel, že **baḡgun bundiḡu** v příkladu (14) je chyba.

(b) 17. **balan paḡḡa baḡgul ḡumaḡgu guniymuḡagu bambunman**.

Otec, který je vždy hledán, léčí holčičku.

18. **bala dibaḡ bilmbalmuḡa baḡgun biḡḡiriḡu guniḡu**.

Ještěrka hledá kámen, který je vždy tlačen.

19. **bayi bargan baḡgul yaḡaḡgu gubimbuḡuḡanaymuḡagu baḡḡan**.

Muž, který vždy obviňuje lékaře, sleduje klokana wallaby.

(c) 20. Malý klokan wallaby se dívá na vážku.

bayi yiriḡjila baḡgul bargandu wuruḡgu buḡan.

21. Teta, která je vždy sledována, ohýbá pero.

bala yila baḡgun muḡunaḡagu baḡjalmuḡagu waḡuman.

22. Spací vačice zanedbává hlasitý hluk.

bala muḡga baḡgul miḡindu ḡagundu ḡaḡin.

23. Housenka hledá muže, který vždy nese kameny.

bayi yaḡa dibandimbanaymuḡa baḡgul bayimbambu guniḡu.

Úloha č. 2.

	umbu-ungučtina		umbu-ungučtina
1	<i>telu</i>	24	<i>tokapu</i>
2	<i>talu</i>	$48 = 24 \times 2$	<i>tokapu talu</i>
3	<i>yepoko</i>	$72 = 24 \times 3$	<i>tokapu yepoko</i>
12	<i>rurepo</i>	$\alpha \neg \beta := (\alpha - 4) + \beta,$	α -nga β
16	<i>malapu</i>	$\alpha \in \{12, 16, 20, 24, 28, 32\},$	
20	<i>supu</i>	$\beta \in \{1, 2, 3\}$	
24	<i>tokapu</i>	$\gamma + \delta,$	$\gamma \delta$
28	<i>alapu</i>	$\gamma = 24k, k \in \{1, 2, 3\},$	
32	<i>polangipu</i>	$9 \leq \delta \leq 32, \delta \neq 24$	

- (a) *tokapu polangipu* = $24 + 32 = 56,$
tokapu talu rureponga telu = $24 \times 2 + 12 \neg 3 = 57,$
tokapu yepoko malapunga talu = $24 \times 3 + 16 \neg 2 = 86,$
tokapu yepoko polangipunga telu = $24 \times 3 + 32 \neg 1 = 101.$
- (b) $13 = 16 \neg 1 =$ *malapunga telu,*
 $66 = 24 \times 2 + 20 \neg 2 =$ *tokapu talu supunga talu,*
 $72 = 24 \times 3 =$ *tokapu yepoko,*
 $76 = 24 \times 2 + 28 =$ *tokapu talu alapu,*
 $95 = 24 \times 3 + 24 \neg 3 =$ *tokapu yepoko tokapunga yepoko.*

Úloha č. 3.

	1. os. j. č.	1. os. mn. č.	2. os. j. č.	2. os. mn. č.	3. os. j. č.	3. os. mn. č.
A	<i>nau-</i>				<i>du-</i>	<i>ditu-</i>
B	<i>natzai-</i>	<i>gatzaiyki-</i>			<i>zai-</i>	<i>zaizki-</i>
Z	<i>-t</i>	<i>-gu</i>	<i>-zu</i>	<i>-zue</i>		<i>-te</i>

	A	B	Z	
<i>ahaztu</i>	— na koho —		kdo	zapomněl
<i>hurbildu</i>		kdo	ke komu	přistoupil
<i>lagundu</i>	komu		kdo	pomohl
<i>mintzatu</i>		kdo	s kým	mluvil
<i>ukitu</i>	koho		kdo	dotkl se

- (a)
<i>ahaztu ditut</i>	}	zapomněl jsem na ně	<i>lagundu dute</i>	pomohli mu
<i>ahaztu zaizkit</i>			<i>lagundu nauzue</i>	pomohli jste mi
<i>ahaztu zaizu</i>		zapomněl jsi na něj	<i>mintzatu natzaizu</i>	hovořil jsem s tebou
<i>hurbildu natzaizue</i>		přistoupil jsem k vám	<i>mintzatu gatzaiykizue</i>	hovořili jsme s vámi
<i>hurbildu zait</i>		přistoupil ke mně	<i>mintzatu zaizkigu</i>	hovořili s námi
<i>lagundu ditugu</i>		pomohli jsme jim	<i>ukitu ditugu</i>	dotkli jsme se jich
<i>lagundu dituzu</i>		pomohl jsi jim	<i>ukitu naute</i>	dotkli se mě
- (b) dotkl jsi se mě — *ukitu nauzu*, přistoupili ke mně — *hurbildu zaizkit*.
- (c) *lagundu dut* — pomohl jsem mu, *hurbildu gatzaiykizu* — přistoupili jsme k tobě.
- (d) zapomněl jsi na něj (*ahaztu zaizu*) — *ahaztu duzu*.

Úloha č. 4. Věty mají následující strukturu: $S \text{ paa } V \text{ O } [O']$ (S: podmět, V: sloveso, O: předmět, O': ještě jeden předmět).

	dát	nazvat	udeřit, zabít
O	komu	koho	koho
O'	co	čím	čím

Každému podstatnému jménu předchází člen, a sice **a**, pokud se jedná o první třetí osobě ve větě, a **bona** jinak. Tvar zájmena 3. os. j. č. **e** nebo **bona** bývá zvolen stejným způsobem.

Osobní zájmena:

	1. os. j. č.	1. os. mn. č.	2. os. j. č.	2. os. mn. č.	3. os. j. č.	3. os. mn. č.
S	<i>enaa</i>	<i>enam</i>	<i>ean</i>	<i>eam</i>	<i>eove</i>	<i>eori</i>
O, O'	<i>anaa</i>		<i>vuan</i>	<i>ameam</i>	<i>e, bona</i>	

- (a) 13. *Eam paa ani a overe.* — Snědli jste kokos.
 14. *Ean paa tasu a oraora bona kae.* — Udeřil jsi čaroděje taškou.
 15. *Eove paa tara ameam.* — Viděl vás.
- (b) 16. Dali jsme ti jídlo. — *Enam paa hee vuan a taba'ani.*
 17. Nazval mě dítětem. — *Eove paa dao anaa bona beiko.*
 18. Zabil jsem ho tím. — *Enaa paa asun e bona.*
 19. Čaroděj dal rybu chlapcovi. — *A oraora paa hee bona visoasi bona iana.*

To, co bylo uvedeno v kontextu, se vynese na první místo a vezme si člen **a**. Pokud se při tom podmět přesune za sloveso, je-li to zájmeno, ztrácí své původní **e-**. Jestliže přesunutý podmět je podstatné jméno, zachovává svůj člen **a**.

$\underline{S} \text{ paa } V \text{ O } [O'] \rightarrow \underline{S} \text{ paa } V \text{ O } [O']$
$\underline{S} \text{ paa } V \text{ O } [O'] \rightarrow \underline{O} \text{ paa } V \text{ S } [O']$
$\underline{S} \text{ paa } V \text{ O } \underline{O}' \rightarrow \underline{O}' \text{ paa } V \text{ S } \text{ O}$

- (c) 20. (Proč byl čaroděj uražen?) Nazvali čaroděje ženou.
 — *A oraora paa dao ori bona moon.*
 21. (Proč je ta sekera mokrá?) Chlapec zabil rybu sekerou.
 — *A toraara paa asun a visoasi bona iana.*

Úloha č. 5. Když dvě slova tvoří slovní spojení, se tvar prvního obměňuje následujícím způsobem:

$$\begin{array}{l} -V\text{CV} \rightarrow -V\text{C} \\ -V\text{C}u \rightarrow -V\text{C} \\ -V\text{C}i \rightarrow -\check{V}\text{C} \\ -V\text{C}a \rightarrow -V\text{aC} \end{array} \quad (\text{V: samohláska, C: souhláska}).$$

Totéž se stane, když se přídavné jméno tvoří zdvojením podstatného jména nebo slovesa: *'ele* + *'ele* → *'el'ele* 'být blízko × 2 = mělký'.

Slovosled je

- $\boxed{N_1 N_2}$ (N_1 : rozvíjené jméno, N_2 : přívlastek);
 - $\boxed{N A}$ (také s významem 'kdo má A N': *huag 'el'ele* 'srdce + mělký = netrpělivý');
 - $\boxed{V O}$ (výsledná složenina může být podstatným jménem nebo slovesem: *a'öf fau* 'vyčerpat + rok = konec roku', *hül hafu* 'otočit + skála = foukat (o hurikánu)').
- (a) *'u'u* — ruka, *isu* — nos, *kia* — šije (krk), *leva* — vlasy, *mafa* — oko, *susu* — prsa, *huga* — srdce.
- (b) *tiro* — sklo,
poga — díra,
huag lala — trpělivý,
haf puhraiki — sopečná skála,
maf pogi = *maf pala* — slepý.
- (c) kulatý — *kalkalu*; krájet kopru — *'ol niu*; kudrnaté vlasy — *leav pirpiri*; lepkavý — *pulpulu*; blikat — *rima*; smetí — *mofa*.
- (d) • slovo: *fäega* (nebo *fäeaga*, *fäeagu*).
• vyčerpat: *a'ofi* (nebo *a'öfi*, *a'öfö*, *a'öfu*, *a'öfü*, *a'ofü*).